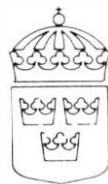

Motion till riksdagen

1988/89:Jo2

av Bengt Silfverstrand och Maja Bäckström (s)

med anledning av prop. 1988/89:10 om särskilda åtgärder med anledning av algblomning och säldöd

Mot.
1988/89
Jo2-6

Hoten mot vår havsmiljö blir alltmer alarmerande. De syrefria bottarna breder ut sig över allt större områden. Syrebristen har t.ex. medfört att närmare hälften av den egentliga Östersjöns botten, dvs. nästan 100 000 kvadratkilometer, kan betecknas som något av en biologisk öken.

Missbildningar och fortplantningsstörningar hos fisk visar en kraftigt ökad frekvens. Förändringar i planktonsammansättningen som är basen i den marina näringskedjan liksom minskningar av antalet sjöfåglar i områden både i och kring Nordsjön och Västerhavet är andra tydliga tecken på att den marina miljön är utsatt för allvarliga och djupgående ekologiska störningar.

Den gångna sommarens dräpslag mot knubbsälsbeståndet och massförekomsten av alger med åtföljande skador på växt- och djurlivet i våra angränsande havsområden är ytterligare varningssignaler som pekar på att hela ekosystemet befinner sig i kraftig obalans.

Kunskaperna om orsakssambanden är i och för sig begränsade men ändå tillräckliga för att skapa underlag för vissa konkreta åtgärder. Sålunda är det känt att massaindustrins klorutsläpp orsakar missbildningar och fortplantningsstörningar hos fisk. Gifter som PCB, DDT, Toxafen, Lindan och andra klorerade organiska föreningar koncentreras i livet i havet och hämmar tillväxt, utveckling och immunförsvar. Närsaltsutsläppen från jordbruket leder till övergödning och ökande syreförbrukning i havet. Trafikavgaserna är ytterligare en mycket påtaglig föroreningskälla.

Regeringen har vidtagit en rad förtjänstfulla åtgärder för att komma till rätta med havsföroreningarna. Hit hör bl.a. de aktiva insatserna på det internationella planet, det särskilda åtgärdsprogrammet för Laholmsbukten, ökad satsning på miljövårdsforskning och särskilda program för miljökvalitetsövervakning. Den nu föreslagna satsningen på det marina miljöarbetet med anledning av den gångna sommarens algblomning och säldöd är också vällovlig.

I regeringsdeklarationen aviseras särskilda miljöåtgärder i speciellt utsatta regioner, bl.a. västra Skåne.

Detta tilltänkta regionala miljöprojekt är väl förankrat i en bred folkopinion som bl.a. kommit till uttryck i en av de mest massiva miljömanifestationer som någonsin förekommit i vårt land – den demonstration till förmån för Öresundsmiljön vilken avhölls i Helsingborg den 4 september i år och samlade drygt 10 000 deltagare.

Sverige har en unik kunskapsbas när det gäller den marina miljön. I aktionsplanen mot havsföroreningar konstateras att Hanöbukten, Öresund, Skälderviken och Laholmsbukten tillhör de mest hotade kustavsnitten. Den övervägande delen av marinbiologisk forskning och undersökningsverksamhet i dessa områden har under lång tid utgått från Lunds universitet, där det bl.a. finns en betydande ekologisk kompetens.

I en rapport från statskontoret liksom i UHÄ-rapporten 1988:11 Marina institut för vetenskaplig forskning tillmäts inte den marinbiologiska forskningen i Lund någon särskild betydelse. Statskontoret uppger sålunda att den marina forskningsverksamheten i Lund är av mindre omfattning trots att det av samma utredning framgår att hela 17 % av de totala svenska marina forskningsanslagen gick till Lund.

Det vore djupt olyckligt om förslagen till inrättande av tre marina baslaboratorier fick till följd att den marinekologiska forskningen vid Lunds universitet försvagades eller i värsta fall tvingades upphöra. Utvecklingen talar för att vi kommer att få uppleva fler giftiga och onaturliga algblomningar i sydsvenska kustvatten under en nära framtid. Marinekologiska avdelningen vid Lunds universitet har under 1980-talet gjort sig internationellt känd som centrum för forskning runt onaturliga algblomningar i svensk marin miljö och är bl.a. sedan flera år utsedd av fiskeristyrelsen på uppdrag av ICES (International Council for the Exploration of the Sea), att utgöra det svenska koordineringscentrat för skadliga algblomningar. Här finns kompetenta forskare som kan ta till vara den potential av samarbete med Danmark som kommer att uppstå i och med att Helsingör kommer att bli ett ledande marint centrum i Danmark. För att marinekologin i Lund skall kunna fortleva krävs en långsiktig finansiering av tjänster. Det är av yttersta vikt att fast forskning, grundutbildning och forskarutbildning kan säkras i Lund liksom att lokalfrågorna för denna verksamhet kan bringas till en rimlig lösning.

Det är också synnerligen angeläget att alla samarbetsmöjligheter tas till vara för att förstärka forskningen och övervakningen i Västerhavet och södra Östersjön. Som ett exempel på sådant samarbete kan nämnas den samverkan som redan i dag förekommer mellan t.ex. Kristinebergs marinbiologiska station, Tjärnö marinbiologiska laboratorium och forskare vid den marinekologiska avdelningen inom Lunds universitet.

Algblomningen och säldöden har visat nödvändigheten av fungerande fältstationer. En sådan väl fungerande fältstation är just Kristinebergs marinbiologiska station. Även här måste en utbyggnad och resursförstärkning komma till stånd eftersom bristerna för närvarande, inte minst vad gäller laboratorieutrymmen, instrumentrum m.m., är akuta. Laboratorier krävs för att möjliggöra tvärvetenskapligt arbete inom områdena fysisk oceanografi, kemi, mikrobiologi, sedimentologi, plankton och bottenlevande växter och djur. Lokalbristen vid KMBS har bl.a. medfört att nya instrument inte kunnat installeras och utnyttjas på ett rationellt sätt. Nuvarande lokaler håller inte heller måttet från arbetsmiljösynpunkt.

Den framtida organisationen vad gäller marin forskning och övervakning måste utformas så att samordnings- och kvalitetsvinster kan göras mellan den grundläggande forskningen, den miljöinriktade forskningen och olika miljö-

kontrollprogram. Organisationen måste främst verka för en kunskapsuppbyggnad på lång sikt, men därtill vara smidig så att både forskare och fältstationer snabbt kan användas i larmsituationer när så krävs. Händelserna i våra angränsande havsområden under 1988 har visat på nödvändigheten att någon form av "miljöjour" som bör ha ett operativt ansvar att organisera, genomföra och utvärdera undersökningar vid akuta händelser.

Sommarens algblomning har också än en gång understrukit att läckaget av närsalter – främst kräve – från jordbruket snabbt måste minska. I detta sammanhang måste en höjning av handelsgödselavgiften övervägas liksom användning av sådana medel för att stödja jordbrukare som är beredda att satsa på mera miljövänliga odlingsalternativ.

Hemställan

Med hänvisning till ovanstående hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om behovet av ytterligare insatser för att rädda havsmiljön,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om Lunds universitets betydelse för den marinbiologiska forskningen.

Stockholm den 18 oktober 1988

Bengt Silfverstrand (s)

Maja Bäckström (s)